

Lännsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum
2013-09-19

Ärendebeteckning
432-3134-2013

Arkivbeteckning

1(5)

Jernhusen
Anders Kajbring
Box 520
101 30 STOCKHOLM

Förklaring att Vännäs järnvägsstation, fastigheten Vännäs 51:7, Vännäs kommun, Västerbottens län, har övergått till att bli byggnadsminne enligt kulturminneslagen

(2 bilagor)

Förklaring

Lännsstyrelsen förklarar, enligt 3 kap. 7§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. att Vännäs järnvägsstation har övergått till att bli byggnadsminne. Lännsstyrelsen meddelar samtidigt skyddsbestämmelser för byggnaden ifråga.

Skyddsbestämmelser

1. Stationsbyggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får ingrepp inte göras i stomme, rumsindelning eller äldre fast inredning.
3. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska planeras och utföras i samråd med Lännsstyrelsen.
4. Det på den bifogade situationsplanen avgränsade skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. Området får inte ytterligare bebyggas.

Om det av särskilda skäl är nödvändigt att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsbestämmelserna ska ansökan om tillstånd för detta lämnas till Lännsstyrelsen, som enligt kulturminneslagen kan lämna tillstånd till ändring i sådana fall.

Bakgrund

Regeringen beslutade 1986-08-21 att Vännäs station skulle bli byggnadsminnesmärke enligt kungörelsen nr 744 av den 20 november 1920 med senare tillägg med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet. Beslutet grundade sig på en bedömning av kulturhistoriska värden utifrån den stationshusinventering som genomfördes i samarbete mellan SJ:s dåvarande bandistrikt, Arkitekturmuseet och Riksantikvarieämbetet. 2001-01-01 genomfördes till stor del en bolagisering av SJ:s innehav och Jernhusen AB

2013-09-23 beslöt Jh
Kopia till Jf: 81-reg. Ar/jh

bildades. Överföringen från SJ pågick under några år och vissa kompletteringar gjordes, bland annat slöts ett avtal om överlåtelse av ett antal stationer gällande från 2004-01-01 där Vännäs station ingick. Riksantikvarieämbetet hade dessförinnan, 2003-04-29, lämnat ett förslag till utökning av och skyddsföreskrifter för det statliga byggnadsminnet Vännäs station, för fastställelse till regeringen. Detta förslag hade godkänts av Jernhusen AB 2002-12-18 (beteckning J2002-109/5101). Tilläggsavtalet 2004-01-01 kom emellan och regeringen kunde då inte fastställa förslaget eftersom byggnaden inte längre var i statlig ägo.

De nu aktuella skyddsbestämmelserna för stationshuset följer i huvudsak Riksantikvarieämbetets förslag. I detta förslag ingick emellertid att även det intilliggande järnvägshotellet skulle byggnadsminnesförklaras vilket dock, av nedanstående skäl, inte är aktuellt i dagsläget. En separat tomt för stationsbyggnaden har under senare tid också avstyckats från fastigheten Vännäs 51:1 och skyddsområdets avgränsning kommer därför att följa den nya fastighetsgränsen.

När ett statligt byggnadsminne övergår till annan ägare än staten ska det, enligt 3 kap 1§ kulturminneslagen, automatiskt övergå till att bli byggnadsminne enligt denna lag. Därefter ska Länsstyrelsen enligt 3 kap 7§ kulturminneslagen utfärda en förklaring om detta. Om skyddsbestämmelser sakenades vid övergången ska även sådana fastställas för byggnadsminnet. Eftersom bolagiseringen och överlåtelsen av stationsbyggnaden i Vännäs karaktäriserades av en del oklarheter avvaktade Länsstyrelsen med att utfärda en förklaring och upprätta skyddsbestämmelser. Enligt Jernhusen är det nu aktuellt att avyttra järnvägsstationen. Fastställandet av skyddsbestämmelser har bland annat därför åter aktualiserats.

Motivering

Vännäs stationshus har stora arkitekturhistoriska värden och utgör ett gott exempel på SJ:s fornnordiska arkitektur vid stationshusbyggandet under 1880- och 1890-talen. Exteriören är i stora delar välbevarad och byggnaden visar prov på stor omsorg i utformning och val av material.

Som helhet utgör stationsområdet i Vännäs en miljö av stort kulturhistoriskt värde. Stationsområdet i Vännäs utgör, tillsammans med stationsområdet i Jörn, länets mest kompletta och bäst bevarande järnvägsmiljöer. Till miljön i Vännäs hör även det före detta järnvägshotellet, personalbostäder, uthus, lokstall, verkstadsbyggnad och andra nyttobyggnader för järnvägen. De sistnämnda förmedlar på ett tydligt sätt drift- och underhållssidan i järnvägshistorien.

Kulturhistorisk beskrivning

Under 1880- och 1890-talen utbyggdes stambanenätet genom övre Norrland och bansträckan Långele – Vännäs invigdes den första oktober 1891. År 1896 invigdes därefter bibanan Vännäs – Umeå. Flera av stationshusen efter stambanan genom övre Norrland ritades av arkitekten Folke Zettervall som

sedan 1890 arbetade under A W Edelsvärds ledning på SJ:s arkitektkontor. Edelsvärd propagerade för en självständig nationell byggnadsstil och samtliga dessa stationshus byggdes i trä ”med något fornnordisk anknytning” som Edelsvärd uttryckte det. I Vännäs stationshus slog det fornnordiska ut i full blom. Stationshuset i Vännäs uppfördes efter ritningar av arkitekten Folke Zettervall och stod klart till bansträckans invigning i oktober 1891.

Det nya med Vännäs var framförallt de många byggnadsdetaljerna med fornnordisk anknytning, men för övrigt anslöt byggnaden till etablerade rutiner för stationsbyggande. Stationshuset var således även här symmetriskt uppbyggt över en sammanhållen rektangulär plan med ett mittparti i två våningar med frontespiser och på vardera sidan envåningsflyglar. På fasaden mot samhället är mittrisaliten utskjutande, fasaden mot banan har ett skärmtak över stampplattformen i hela mittpartiets längd. De fornnordiska detaljerna som drakhuvuden, svarvade träkolonner, utkragningar, synliga timmerknutar och andra snickeridetaljer färgsattes i avvikande färger som mossgrönt, orange och rött.

Byggnaden har sedan uppförandet genomgått vissa förändringar vid några tillfällen, dock med bibehållande av den fornnordiska karaktären. Den största förändringen skedde 1919 då byggnaden förlängdes mot söder med tre fönsteraxlar i båda våningarna och den ursprungliga symmetriska uppbyggnaden bröts. Senast 1993 skedde en omfattande upprustning av hela byggnaden, då bland annat nya automatdörrar insattes och väntsalen erhöll nya ytskikt.

När järnvägen kom till länet fanns ännu inte nattåg. Vännäs blev övernattningsstation med ett järnvägshotell som likaså uppfördes i början av 1890-talet av trä i två våningar. Detta ligger i direkt anslutning till stationsbyggnaden och används idag som restaurang. Det är enligt uppgift uppfört efter Edelsvärds så kallade Hällnäsmodell för *stationshus* och uppvisar påtagliga likheter med dessa (samma modell användes också för järnvägshotellet i Jörn). Hotellet är dock en fönsteraxel längre, har valmade gavelspetsar och en annorlunda fönstersättning i gavelröstena. Mot söder och öster finns lägre utbyggnader, som kan ha tillkommit i början av 1900-talet. Fönstren är bytta och av samma typ som på stationsbyggnaden. Norra gaveln förändrades omkring år 2000 då ett glas-/metallparti för en hamburgersservering sattes in. Större delen av interiören är förändrad. Järnvägshotellet, som numera är privatägt och ligger på en egen avstyckad fastighet, utgör en viktig komponent i järnvägs miljön. De förändringar byggnaden genomgått, medför dock att den inte uppfyller kraven för en byggnadsminnesförklaring eller att det är motiverat att innefatta den i skyddsområdet för stationsbyggnaden.

Flera av de omkringliggande nyttobyggnaderna är också från 1890-talet. Verkstadsbyggnaden, vattenhästen och lokstallet är förhållandevis välbevarade, även om förändringar och moderniseringar skett av funktionella skäl. De fem kvarvarande boställshusen norr om stationsbyggnaden härrör från tiden 1919 – 21.

Bakgrundshistoria

År 1854 beslutade riksdagen att staten skulle bygga och ansvara för ett antal större järnvägslinjer, stambanor, genom Sverige. Mindre järnvägslinjer skulle drivas av enskilda bolag sedan staten godkänt etableringarna. Staten kunde även stötta privatbanorna genom att bevilja fördelaktiga lån. Syftet var att skapa ett statligt kommunikationsnät inne i landet, som genom enskilda banlinjer skulle sammanbindas med hamnstädernas sjöfart. Huvudansvaret för planeringen och anläggandet av stambanorna innehades av ingenjören Nils Ericsson som förste chef för Statens järnvägsbyggnader. Han hade tidigare erfarenheter från infrastrukturprojekt som Göta kanal och Trollhätte kanal. Direkt efter beslutet påbörjades stambanebygget från ändstationerna. Genom att undvika redan etablerade orter och förlägga stationerna i obebyggda områden skapades tillväxtcentra där stambanornas stationer blev knutpunkter för de statliga och privata järnvägslinjerna. Militären ville inte ha dragningen av stambanan genom Norrland längs kusten, som ansågs mer sårbar. Resultatet blev att stambanan drogs 4 – 10 mil in i landet.

Järnvägsbyggandet innebar att nya byggnadstyper utvecklades för verksamheten samt för stora mängder av gods- och persontransporter: stationshus med eller utan personalbostäder, hotell- och restaurangbyggnader, avträdeshus, godsmagasin, lokstall, vattentorn, ställverk, verkstäder, banvaktarstugor och andra boställsbyggnader.

Järnvägen medförde sänkta transportkostnader och möjligheter till ny lokalisering av industrin och nya ekonomiska resurser. Spåren delade upp samhällena i en fram- och en baksida där stationshusen vände sig med representativa fasader mot samhällenas administrativa och kommersiella centrum medan baksidan vanligen avsattes för godstrafik och därför drog till sig bebyggelse för industri- och transportverksamheter.

Större delen, 69 procent, av det svenska järnvägsnätet byggdes av enskilda bolag. För anläggandet av järnvägarna och utformningen av byggnaderna vid de enskilda banorna ansvarade olika ingenjörer och arkitekter. År 1939 fattades principbeslutet att förstatliga hela järnvägsnätet. Stambanan genom länet elektrifierades 1941 – 42, sträckan Vännäs – Umeå elektrifierades dock först 1981.

Slutsats

Överlåtelsen av Vännäs järnvägsstation till Jernhusen AB skedde 2004-01-01, vilket innebär att stationsbyggnaden från detta datum skyddas som byggnadsminne enligt kulturminneslagen. Länsstyrelsen Västerbotten är därefter beslutande i frågor som rör ändring av byggnaden eller ändringar

inom det avgränsade skyddsområdet samt frågor kring byggnadernas vård och underhåll i enlighet med skyddsbestämmelserna ovan.

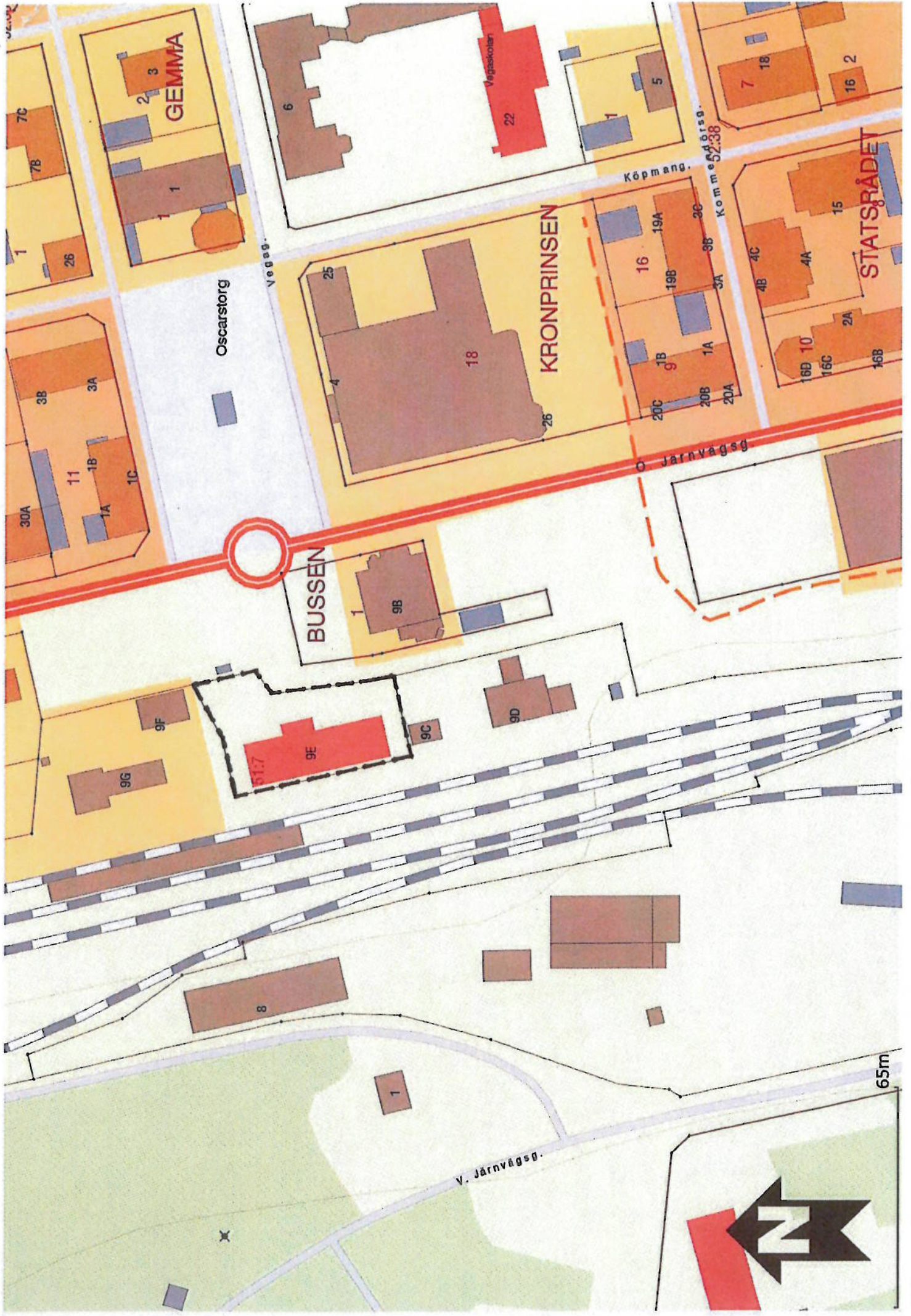
Susanne Fåhlgren
Enhetschef

Bo Sundin
Länsantikvarie

Bilagor:
Utdrag ur kulturminneslagen
Situationsplan med avgränsat skyddsområde

Kopia till:
Riksantikvarieämbetet
Vännäs kommun
Lantmäteriet, Box 3044, 903 02 Umeå
Västerbottens museum

3 kap. Byggnadsminnen

1 § En byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde får förklaras för byggnadsminne av länsstyrelsen. Bestämmelserna om byggnadsminnen enligt detta kapitel får också tillämpas på park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde.

I fråga om byggnad av sådant värde som sägs i första stycket och som tillhör staten gäller de bestämmelser som regeringen meddelar om statliga byggnadsminnen. Om ett statligt byggnadsminne övergår till annan ägare än staten, skall det därmed utgöra ett byggnadsminne enligt denna lag.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte en byggnad som är fast fornlämning eller kyrkobyggnad enligt denna lag.

Skyddets innebörd och omfattning

2 § När en byggnad förklaras för byggnadsminne, skall länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden skall vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras. Om det behövs får föreskrifterna också innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. Lag (2000:265).

3 § Skyddsbestämmelser skall så långt möjligt utformas i samförstånd med byggnadens ägare och ägare till kringliggande markområde. Ägaren får inte åläggas mera omfattande skyldigheter än vad som är oundgängligen nödvändigt för att bibehålla byggnadsminnets kulturhistoriska värde. Hänsyn skall tas till byggnadens användning och ägarens skäligen önskemål. Lag (2000:265).

Byggnadsminnesförklaring

4 § Fråga om en byggnad bör förklaras för byggnadsminne kan väckas av var och en genom ansökan eller tas upp av länsstyrelsen på eget initiativ.

Ansökan om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne skall innehålla uppgifter om vilken fastighet byggnaden är belägen på och om fastighetens ägare samt beskrivning av byggnaden. I ansökningen bör även anges vilka omständigheter som åberopas för att byggnaden bör förklaras för byggnadsminne.

Innan länsstyrelsen fattar beslut som enligt detta kapitel kan medföra rätt till ersättning eller inlösen för ägare eller någon annan, skall länsstyrelsen undersöka om medel för detta finns tillgängliga.

5 § Då fråga väckts eller tagits upp om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne, får länsstyrelsen i avvaktan på ärendets slutliga prövning meddela förbud mot åtgärder som kan minska eller förstöra byggnadens kulturhistoriska värde. Förbudet får gälla för en tid av högst sex månader. Om det finns synnerliga skäl får det förlängas, dock högst med sex månader för varje gång.

6 § Om en byggnad kan antas komma i fråga som byggnadsminne får länsstyrelsen förordna att anmälan till länsstyrelsen skall göras innan byggnaden rivs eller ändras på ett sätt som väsentligt minskar dess kulturhistoriska värde (anmälningsplikt).

Länsstyrelsen skall inom en månad från det anmälan kom in dit avgöra om den anmälda åtgärden skall få vidtas eller förbjudas enligt 5 §. Under denna tid får den anmälda åtgärden inte vidtas utan att länsstyrelsen har medgett det. Lag (2000:265).

7 § Om ett statligt byggnadsminne har övergått till att bli byggnadsminne enligt detta kapitel, skall länsstyrelsen utfärda förklaring om detta.

8 § Länsstyrelsen skall genast vidta de åtgärder som behövs för att en anteckning skall bli införd i fastighetsregistrets allmänna del eller för att en tidigare gjord anteckning skall tas bort,

1. då fråga väckts eller tagits upp om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne eller förklaring utfärdats enligt 7 §,

2. då förordnande enligt 6 § första stycket meddelats eller upphävts,

3. då beslut om byggnadsminnesförklaring vunnit laga kraft eller hävts, eller

4. då ansökan om byggnadsminnesförklaring avslagits.

Bestämmelser om vem som skall föra in eller ta bort uppgifter i fastighetsregistrets allmänna del finns i 19 kap. 6 § fastighetsbildningslagen (1970:988). Lag (2005:1213).

9 § Riksantikvarieämbetet, länsstyrelsen eller den som arbetar på länsstyrelsens uppdrag har rätt att få tillträde till byggnader med tillhörande markområde samt att där vidta de åtgärder och undersökningar som behövs för lagens tillämpning.

Bestämmelser om ersättning och inlösen

10 § Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har rätt till ersättning av staten om skyddsbestämmelser

1. utgör hinder för rivning av en byggnad och skadan därav är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten, eller
2. på annat sätt innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Ersättning enligt första stycket får, om det är lämpligt, utgå med årliga belopp med rätt för sakägaren eller staten att erhålla omprövning vid ändrade förhållanden.

Medför skyddsbestämmelser att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten, är staten skyldig att lösa fastigheten om ägaren begär det.

Bestämmelserna enligt första stycket tillämpas också då länsstyrelsen meddelat förbud enligt 5 §. Ersättning som därvid utgår ska, om det finns skäl, avräknas mot ersättning som sedermera kan komma att utgå med stöd av denna paragraf.

Vid tillämpningen av första och tredje styckena ska, utan hinder av föreskrifterna om förlust av talan eller rätt till ersättning eller inlösen i 11 och 20 §§ eller 15 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), även beaktas andra beslut om skyddsbestämmelser samt beslut som avses i 14 kap. 7, 10 och 12 §§ plan- och bygglagen, under förutsättning att besluten meddelats inom tio år före det senaste beslutet om skyddsbestämmelser. Lag (2010:911).

11 § Har fråga väckts om att en byggnad skall förklaras för byggnadsminne, får länsstyrelsen förelägga den som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen att inom viss tid, minst två månader från det han fått del av föreläggandet, anmäla detta till länsstyrelsen. Ett sådant föreläggande skall åtföljas av uppgift om de skyddsbestämmelser som avses bli utfärdade. Den som inte anmäler sina anspråk inom den utsatta tiden har förlorat sin rätt till ersättning eller inlösen.

Länsstyrelsen beslutar om ersättning och inlösen.

Avtal mellan staten och en sakägare eller vad de uppenbarligen har förutsatt skall gälla mellan dem i fråga om ersättning eller inlösen skall även gälla för den som senare förvärvar sakägarens rätt. Lag (2000:265).

12 § Om en fastighet till följd av ett beslut enligt detta kapitel minskar i värde så att den inte längre kan antas utgöra full säkerhet för borgenärerna, skall den ersättning som fastighetsägaren är berättigad till enligt 10 § deponeras hos länsstyrelsen. Bestämmelsen gäller dock endast borgenärer som hade panträtt i fastigheten när ersättningsrätten uppkom och ersättningsbelopp som skall utgå på en gång.

Om en borgenär lider skada, därför att depositionen inte skett i enlighet med första stycket, är han berättigad till ersättning från staten. Ersättningen lämnas mot avskrivning på fordringshandlingen. Detsamma gäller om en borgenär lider förlust genom att ersättningen blivit för lågt beräknad och den inte blivit prövad av domstol till följd av överenskommelse mellan staten och fastighetsägaren eller av annan anledning.

13 § I fråga om ersättning eller inlösen enligt 10 eller 12 § andra stycket ska expropriationslagen (1972:719) tillämpas i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag.

Ersättning för minskning av fastighetens marknadsvärde i fall som avses i 10 § ska bestämmas som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet. Därvid ska bortses från förväntningar om ändring av markanvändningen. Vid bestämmande av ersättningen ska 4 kap. 1 § andra stycket *expropriationslagen* tillämpas.

Ersättning för skada enligt 10 § första stycket 1 ska minskas med ett belopp som motsvarar det som enligt samma punkt ska tålas utan ersättning.

Om staten begär det och det inte är uppenbart oskäligt, ska domstolen förordna att ersättning enligt 10 § första

stycket ska betalas ut först när vissa åtgärder med byggnaden har utförts.

Ogillas en talan om ersättning eller inlösen som har väckts av fastighetsägaren eller annan sakägare, kan domstolen förordna att fastighetsägaren eller sakägaren ska bära sina egna kostnader, om han eller hon har inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Har rättegången uppenbart inletts utan skälig grund, får domstolen dessutom förordna att fastighetsägaren eller sakägaren ska ersätta staten dess rättegångskostnader. Lag (2010:826).

Ändring och hävande

14 § Om det finns särskilda skäl, får länsstyrelsen lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (2000:265).

15 § Om bibehållandet av ett byggnadsminne medför hinder, olägenhet eller kostnad som inte står i rimligt förhållande till dess betydelse, får länsstyrelsen jämka skyddsbestämmelserna eller häva byggnadsminnesförklaringen. Länsstyrelsen får också häva en byggnadsminnesförklaring som framstår såsom ändamålslös.

Regeringen får häva en byggnadsminnesförklaring eller jämka skyddsbestämmelser, om regeringen ger tillstånd till expropriation som rör byggnaden eller kringliggande område och byggnadsminnesförklaringen eller skyddsbestämmelserna inte kan bestå utan olägenhet för expropriationsändamålet.

Vid beslut om att häva en byggnadsminnesförklaring eller att jämka skyddsbestämmelser får länsstyrelsen eller regeringen förordna att den som begär hävandet eller jämkningen skall bekosta särskild dokumentation av byggnaden, om det är skäligt. Lag (2000:265).

Ansvarsbestämmelser m.m.

16 § Länsstyrelsen får förelägga den som är ansvarig för förvaltningen av ett byggnadsminne att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av skyddsbestämmelser och beslut enligt detta kapitel. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

I de fall som avses i första stycket får länsstyrelsen i stället hos kronofogdemyndigheten begära särskild handräckning enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning mot den som ansvarar för förvaltningen av ett byggnadsminne. Lag (2000:265).

17 § Om en länsstyrelse har meddelat ett föreläggande eller förbud mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, tomträttshavare eller ägare till en byggnad på mark som tillhör någon annan, får länsstyrelsen sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Är föreläggandet förenat med löpande vite, skall även detta antecknas. Den som senast sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt skall, om den sökande inte är föreläggandets eller förbudets adressat, av inskrivningsmyndigheten genast i rekommenderat brev underrättas om anteckningen.

Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen. Har den nya ägaren förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva och utgör egendomen fastighet eller tomträtt, gäller även löpande vite mot den nya ägaren räknat från tidpunkten för äganderättsövergången. Annat vite gäller inte mot en ny ägare av egendomen, men länsstyrelsen får sätta ut nytt vite för den ägaren. Löpande vite som avser en viss period får tas ut endast av den som var ägare vid periodens början.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller har den åtgärd som avses med föreläggandet vidtagits eller har ändamålet med föreläggandet eller förbudet förlorat sin betydelse, skall länsstyrelsen så snart den fått vetskap om förhållandet anmäla detta till inskrivningsmyndigheten för borttagande av anteckningen. Lag (2000:265).

18 § Till böter döms den som

1. i strid mot meddelade skyddsbestämmelser river eller på annat sätt förstör ett byggnadsminne eller ändrar det utan tillstånd enligt 14 § eller utan iakttagande av villkor för sådant tillstånd eller
2. bryter mot förbud som meddelats enligt 5 § eller förordnande enligt 6 § första stycket eller vidtar åtgärder i strid mot bestämmelserna i 6 § andra stycket.

Den som inte efterkommer ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud döms inte till straff för det som omfattas av föreläggandet eller förbudet. Lag (2000:265).

Överklagande m.m.

19 § Beslut av länsstyrelsen enligt detta kapitel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut att inte förklara en byggnad för byggnadsminne får överklagas endast av Riksantikvarieämbetet. Lag (2000:265).

20 § Länsstyrelsens beslut om ersättning och inlösen får inte överklagas. Den som är missnöjd med ett sådant beslut får väcka talan mot staten vid mark- och miljödomstolen inom ett år från det han fått del av länsstyrelsens beslut. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Staten får, när fråga väckts eller tagits upp om att förklara en byggnad för byggnadsminne, väcka talan vid mark- och miljödomstolen mot sakägare om fastställande av de villkor som skall gälla för ersättning. Om beslut om byggnadsminnesförklaring inte kommer till stånd inom ett år från det att målet avgjorts genom lagakraftägande dom, skall domen inte längre vara bindande för parterna.

Talan om ersättning enligt 12 § andra stycket skall väckas vid mark- och miljödomstolen. Lag (2010:933).

21 § Beslut enligt 1, 5 eller 6 § skall tillämpas utan hinder av att talan förs mot beslutet.